

Kristopher Kolumbusen

elämän vaiheet.

Eli

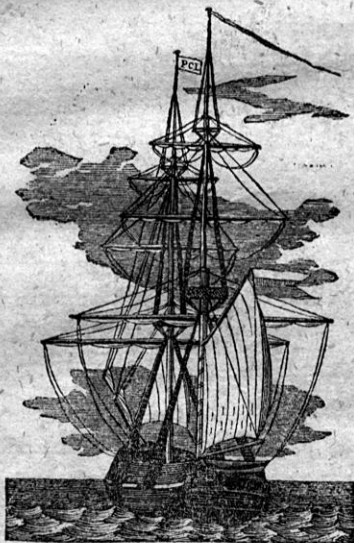
Historja hänen purjennoista

ja

Amerikan

löytäminen.

O. C. Landebeck

Helsingissä, H. W. Gröndahlin prääntistää, 1846.

A. E. Shmannin tulungilla.

Imprimatur: G. Rein.

Ei tukaan pidä uskomana että maapallon tunteminen entisistä aikoina oli yhtä lausea kuin nyt. Kristuksen syntymisen aikana esimerkiksi, oli Suomen ja Ruotsinmaat nimenkäänkin tuntemattomat. Sillä paikalla arveltiin waan olevan suuri summatoin saari, jossa asu ainoastaan pimeys ja pohjatuuli. Itäiset maat, Grekanmaa, Italia, Spania ja pohjoinen puoli Afrikaa ainoastaan tunnettiin joskäänkin tarkoin. Saksanmaa, Englanti, Danmarki, Ruotsi, Turja, Suomi ja Wenäjänmaa olivat tahi tyhjänään tuntemattomat, eli oli heistä ainoasti kummat, ei ollenkaan todenlaiset maineet. Tuhannen vuotta oli kulunut Kristuksen syntymisestä, jolla ajalla tosin maantieto oli tullut ison joukon täydellisemmäksi; mutta Europan pohjois puoli, jossa Suomen, Wenäjän, Turjan, Ruotsin ja Danmarkin valtakunnat olivat, eivät vielä nytkään olleet tuttuja paljo muuten kuin nimenä. Kun taas wiisikataa ajastaitaa oli kulunut, rupeisi nämä maat kuitenkin tulla tutummiksi; mutta silloin kääntyi kansain tiedon halu warsin toiselle haaralle, sillä siihen aikaan löydetin ennen tietämätön suuri saari, joka oli lahjoitettu kaikilla luonnon etuilla ja määrättömällä rikkaudella.

Kristopher Kolumbus oli se onnellinen löytäjä. Hänen elämän vaiheista nähdään, mitä yksi ihminen, joka saanutettu ylhäiseltä ajatukselta ja lamahattomalta urakkuudelta, alkaen ja lopettaen yrityksensä Jumalassa, saa toimeen waikka koko maailma on hänelle vastahakoinen.

Kolumbus syntyi vuonna 1436 Genua nimisessä kaupungissa Italiassa. Tämä kaupunki on ihanalla paikalla mäkirinteessä Keskimeren pohjoisrannastolla. Nuorena poikana jo nousi Kolumbus useen firkkokastariin (torniin) ja anto silmänsä lewätä sen kauniin näön päällä, jonka meri tarjoisi lukemattomain kauppalaiwain purjehtiesä kaupunkiin eli satamasta joka haaralle. Sillon kiiteli hänen ajatukset kaukana tuntemattomilla merillä, arwella mitä sielläki mahtaisi löytyä. Semmoisella halulla merimiehen elämään oli aiwan luonnollinen että Kolumbus kaikella ahkeruudella koki hankkia itsellensä kaiken opin ja taidon kun waadittiin siivistyneeltä ja kunnolliselta merimieheltä. Sentähdenpä hän olisi jo nuorena mainittu taitonsa ja kunnollisuutensa wuoksi kaikissa meritaitoon kuuluwissa kappaleissa. Ne monet sodat, jotka siihen aikaan pidettiin, antowat hänelle suodun tilaisuuden yhtenään olla merellä, jonka kautta hän myös urhollisuutensa puolesta tuli kuuluisaksi. Hän oli nainut yhden laiwattajan tyttären ja purjehti vuonna 1470 Lissaboniin, Portugalin waltakunnan pääkaupunki, josta hänen waimonsa oli kotoisin. Perittyä appinsa kartat ja kirjoitukset,

joissa hän kertoi mitä merkillisintä hän wietailta merillä oli älynnyt, sai Kolumbus uuden tilaisuuden enentää taitonsa. Näinä aikoina löydettiin Afrikan eteläin niemi ja muitaki maafuntia samasta maaosasta. Näistä oli Kolumbuski yksi.

Mutta kohta kyllästy hän kuitenkin purjehtia yksiä wesiä, joita jo monet tuhannet ennen häntä oli kulkenut. Palattuansa Lissaboniin nousi hän yhtenä päivänä sille kauwas mereen pistäwälle nuoren kuffulalle, jonka rinteeseen kaupunki on rakennettu. Täältä näki hän suuren waltameren. Mutta nyt ei hänen silmäyksensä enää kiitäneet etelään päin, Afrikaa kohden; nyt olivat liikahtamata käännetyt länteen.

Sille pohjalle oli tähän saakka ainoasti purjehtettu muutama sata meripeninkulmaa *) jonkun saaristoon, mutta sieltä aina käännetty takaisin, sillä etempänä lännessä ei luultu löytyvän maata, vaan ääretöin meri ainoastaan. Dypineet tosin tiesiwät maan olevan ymmyrjäinen kun kerrä; mutta sen ohessa uskoivat myös, että aiwan kauwan purjehtiiwa tulisi niin paljo ylitse maan pyöreiden, ettei enää pääsisi takaisin, koska hänellä olisi ikäänkun ylä mäki palatessa. Toiset taas, joidenka luku oli suurin, uskoivat maan olevan latuskainen kappale, niinkun kiekko, joka ui ilmassa, kufaties minä nojassa. Jos siis joku purjehtieisi ehtimiseen eteen-

*) Yhteen tawalliseen peninkulmaan, menee melkeen kaksi meripeninkulmaa.

päin, tulisi hän wiimen reunalle ja putoaisi siitä tyhjään avaruuteen, taitamata palata.

Mutta Kolumbus arweli toisella lailla kun kumpaisetti. Lisfabonin wuorelta katsoen tunte mattomaan länteen, mietti, hän itseksensä seuraavalla lailla: „Eikös maa ole yksi pallo, joka paikkassa yhtä wakaasti pitäwä päällänsä ne kappaleet jotka owat sen päällä? Eikös siis minä, jos uskaliaasti purjehtisin läntää kohden, waikka en uusia maita löytäisikään, kuitenki wiimen tulisi Indiaan, jonka merimiehet kokuwat niin kauhean suureksi?“ Näin arwellessa oivalsi hän läntisen silmäään äärellä purjehtian lähestyvän lähestymistään. Kolumbus meni nyt satamaan, jossa hän odotti sitä tulewaa laiwaa ja nousi siihen kun se taukoisi laiturin wiereen. Täällä kuuli hän laiwan tulleen edellä mainituista lännessä olewista saaristoista; kuuli myös merimiesten juttelewan yhdestä ihmeellisestä tapauksesta, jonka perää eiwät woinut selittää mutta joka Kolumbuksessa wahwisti uskon, että joku suuri maa epäilemättä löytyisi lännessä; ehkä lähempänäfi kun kukaan luuli. Merimiehet näyttiwät nimittäin kaksi ruumista, jotka ihonsa puolesta oliwat warsin kumman näköiset, hynä kalenlaisia tuntemattomia merikaswuja ja konstillisesti leikatun puun kappaleen, jotka merestä oliwat löytäneet. He luuliwat myös oiwaltaneensa että länneestä tulewa meriwirta oli tuonut nämä kappaleet heidän matkaan. „Mistäpä,“ ajatteli Kolumbus,

„olisi nämä tullut, jos ei jostaki tuntemattomasta, tässä äärettömässä meressä olevasta maasta?”

Sitä maata päätti hän etsiä. Rastautensa syntyessä maahansa saatto hänen ensin Genualta pyytämään apua yrityksensä. Mutta luulten häntä pettäjäksi hyljättiin hän täältä yritykseen. Tämä vastahakoisuus oli aiwan pieni vähintäänkin horjauttamaan Kolumbusen kerran päätettyä yritystä. Täältä meni hän Portugalin Kuninkaan luokse, joka mielellään autto löytömatkustelevaisia, joita siihen aikaan oli monta. Hän keskusteli siis uskollistensa kanssa, jotka kyllä havaitsivat, kuinka hyvät ja perälliset Kolumbusen tuumingit olivat, mutta he tahtoivat itse kunnian ja voitton sen uuden tuntemattoman maan löydöstä. Sentähden viivyttelivät häntä lupauksilla, varustivat itse kiiruksi lainan ja lähettivät sen salaisuudessa sille sunnalle, jonka Columbus, pelkäämättä petosta, oli heille ilmoittanut. Mutta heidän laivattaja ei ollut se mies joka taitaisi löytää uuden osan maailmaa. Kun hän oli purjehtinut muutaman päivän, kyllästy hän ja kääntyi takaisin, wakuuttaen palatuansa ettei hän matkallansa nähnyt mitään, joka wahvistaisi sen luulon että siinä meressä löytyisi joku maa.

Suuttuneena tästä petollisuudesta tarjosi Columbus toisen kerran palveluksensa Genualle, mutta nyt turhasti. Nyt meni hän Spanian Kuninkaan luokse, joka oli taipuva häntä auttaa, mutta ne monet suuret ja pitkäälliset sodat, joihin

hän niinä vuosina oli joutunut, olivat niin kulluttaneet hänen varoja, ettei häneltä tähän yritykseen liennyt mitään. Viis vuotta odotettua hyljättiin hänen tarjonsa täälläkin. Yhdellä lailla käävi hänen veljelle, jonka hän samassa asiassa lähetti Englantiin. Viimen Spanian Kuningaan lopettua monet sotansa ja niiden kautta voitettua paljo maita, sai Kolumbus, ystäväinsä toimella, yrityksellensä vahvistuksen Spanian Kuningatar Isabellalta, joka tähän tarpeeseen panttiutti koristuksensa, ja saaduilla rahoilla rakennutti Kolumbuselle kolme pientä laivaa.

Odotettuaan kahdeksantoista vuotta, jolla ajalla hän sai kääriä monta viheliäisyyttä, monta murhetta, koitti kuitenkin se päivä kun hänen laivat olivat valmiit lähtemään satamasta. Päivää ennen lähtöä meni varustusväki, sata viisikolmatta henkeä, liellä satamaa olemaan firkkoon ja, koska nyt pitäisiwät lähteä vaaralliselle tuntemattomalle merelle, niinkun hywäin fristittyin tapa on, olivat ripillä ja antauvat Jumalan turwaan, rukoillen häneltä onnea ja menestystä yrityksellensä. Kolumbus, koroitettu Suurilainuriksi niillä merillä ja nimi-Kuninkaaksi niissa maisissa jotka hän löytäisi, purjehti 3 päivää Elokuuta vuonna 1492 länsiwalta mereen, ja rannalla olewa kansa rukoili Jumalata näiden mielettömästi rohkeiden edestä. Pian lewisi koko Spaniasa maine tästä yrityksestä ja jokainen nyökytteli päätänsä, naurusuulla sanoen: „voi sitä hullua.“

Ensimmäinen purjehteminen.

Purjehtettua kolme päivää tulivat edellä mainittuin saariin, jossa laiivat korjattiin ja lähdettiin taas purjehtimaan 3 päivä Syyskuuta. Muutaman päivän perästä nousi ankara itäinen tuuli, joka pikaisesti käätti laiivat länteen päin. Viikko kulu viikon perästä ja Lokakuun 1 päivänä oli jo kuljettu seitsemän sataa seitsemän kymmentä peninkulmaa. Eipä kumma että kaukia pelko saavutti niitä sitivistymättömiä merimiehiä! Niinasti Kolumbuksen horjattamaton tyynnyys ja luottavaisuus taisi enää pitää heidän wajonneen uskaliaisuuden peräti lamautumasta. Yöt ja päivät melkeen aina oli hän heidän luona, älyvällä silmällä tarkasti katsellen kaikkia mitä ympärillensä tapahtu. Sillon lepäisi hänen silmäyksät enimmästi läntisellä näköalalla; mutta mitäs näki hän — taiwaan ja veden ainoastaan. Kuitenki rupeisi lintuja näkymään ja laiva purjehti kohta suureen meriruohoksoon, joka herätti toivon ettei maa pitäisi olla warsin kaukana. Mutta linnut katoisivat taas; meriheinääkään ei näkynyt enää, aurinko taas nousi ja lasken ja laiva purjehti ehtimiseen läntää kohten. Nyt rupeisi varustusväki nurisemaan. Salaisesti arvelivat wiskata Kolumbuksen mereen ja sitte palata Spaniaan. Monta kertaa olivat vähältä tehdä sen aivotun wäkiwallan, mutta Kolumbuksen järjettämättömyys esti aina heidän kavaluuden. „Minä toivon,“ sano hän wäellensä,

„että kohta saamme waiwamme palkituksi.“ Mutta kuka tiesi jos hän nyt enää, kun kapina oli nous-
 sut korkeimmalleen, olisi woinut hiljantaa tyyty-
 mättömiä, jos eivät samassa olisi älyneet pettä-
 mättömät merkit läheisestä maasta; sillä he löyfi-
 wät merestä yhden puun oksan oudoilla punaisilla
 marjoilla ja taidollisesti wuoltun sauwan. Aurinko
 oli äsken laskeunut, eikä vielä nähty mitään,
 mutta Kolumbus käski tarkasti oivallettaa ympä-
 ryksiä. Suuri tottelemattomuus oli sinä yönä lai-
 walla, eikä yksikään silmä sulkeuntunut uneen. Il-
 taisella kello kymmenen aikaan oivalsi Kolumbus
 etäällä yhden walkean, mutta se oli kuitenkin epäi-
 nen, sillä se toisinaan kiilahti piffuruisen toisinaan
 taas katoisi, mutta Kolumbus päätti sen olevan
 epäilemätöin merkki ettei maa ollut kaukana. Sa-
 mana yönä vuonna 1492 Lokakuun 12 päivänä,
 joka oli perjantai, kello kaks aamusella, kuului yh-
 destä laiwasta tykin paukaus, jonka kautta toisille
 ilmoitettiin se ilahuttawa sanoma että maa näky.
 „Maa! maa!“ hiljaisi nyt riemuten jokainen. Ha-
 laten ja onnistaen toinen toisiansa itkivät hurmoit-
 tuneet merimiehet ilon makeat hyhneleet. Kun en-
 simmäinen korkein ilo vähäisen oli laiwennut rupei-
 siwat, muistaen yläisemmän welvollisuuden, nöy-
 rillä syämmillä laulamaan Jumalalle hartaan ki-
 toswirren. Wiimeisiä sanoja laulaessa nousi au-
 rinko ja merimiehet näkivät — jokainen arwaa
 millä tunteilla — edessään kauniin wiheriöitsewän
 saaren.

Sitte laskeuivat he weneisiin ja soutuivat sodallisella komeudella ja puwusfa rantaan. Tanne kofountuneet ihmiset katseliwat kummastellen näitä outoja wieraitaan. Saaren asukkaat oliwat warfin alastomat ja heidän iho näöltänsä punertawa wasken karwainen. Heidän lauseensa oli kummalinen ja melkeen petoinen, jos niin taitasi ihmisen puhetta verrata. Soleat ja sukkelat kun hirwet, käweliwät he siwillä liikaufjilla tantereella. Espanjalaiset puolestansa eivät ihmetelleet heitä wähemmin, ja yksinkertaisimmat eivät luulleet saaren asukkaita oikeiksi ihmisiksiään. Mutta kuitenki oliwat he tawallisia ihmisiä, waikka warfin ilman walistufseta ja siwistyksetä. Maawiljellys oli heille ihan tuntematon, sillä itsestänsä kaswo maa mitä elatuksefensa tarwitsiwat. Sen lauffean ja lämpöisen ilman wuoksi eivät tarwitseet pitää huolta waateista eikä asumuksesta. Suuria waarallisia petoja, jotka olisi taitanut wahingoittaa heitä, ei täällä löytynyt. Sentähdenpä oliwatti semmoiset pelkurit, että suuri joukko näitä poloisia juoksi pakoon yhtä ainoata koiraa.

Komeassa puwusfaan nousi Kolumbus maalle. Rannalle lankeisi hän polwilleen ja kiitti Sumalata, joka niin onnellisesti waarallisella tuntemattomalla merellä oli johdattanut häntä. Hänen wäfi tunteuivat hänen ympärille, suuteliwat hänen käsiä ja kofiwat kaikella tawalla osoittaa hänelle funniata ja kiitollisuuttansa, ja häpeisiwät nyt lapinoitse-neensa hänen henkeä wästen. Sitte julisti hän

tavallisella lailla saaren Spanian valtakunnan omaisuudeksi. Usukkaat katseliwat etäittäin ja pelästen tätä tapausta ja luuliwat Spanialaisia taiwaallisiksi miehiksi tulleita katselemaan heidän saartansa.

Usukkailta saatiin tiedon että kutsuivat saarensa Guanahaniksi, mutta Kolumbus anto sille nimen San Salvador (Suomeksi Pyhä Vapauttaja), joka nimi sillä vielä on. Hän luuli nyt tulleen saaririkkaaseen Indiaan ja päätti purjehtia vielä etemmäksi. Usukkaat kantoivat koristuksina nenänsänsä ja korwissansa ohuisia kulta läyskiä ja kun wiittamalla kysyttiin, mistä kultaa olivat saaneet, wiitaisiivat etelään päin. Sitä kohden mieli siis Kolumbus purjehtia. Kulkien sitä suntaa siwuuttivat monta pienempää saarta, mutta käwiwät maalla ainoastaan muutamissa. Wiimen tulivat suureen maahan, jonka rannastoa purjehtiivat kappaleen matkaa; Kolumbus luuli sen mantereeksi, mutta se oli kuitenkin waan saari. Täällä ihmetteli hän maan rikkaasta luontoa ja ilmalaijin lauhkeutta, ja tapaisi myös valistuneimpia ihmisiä kun Guanahanissa, mutta Indian rikkautta ei ollenkaan. Täältä käänty hän kaakkoa kohden ja tapaisi saaren joka kutsuttiin ja vielä nytki kutsutaan Haytiksi, mutta jollenko Kolumbus anto nimen Hispaniola (Spanian saari). Täälläki tapaisi hän ihanan luonnon ja hyviä hiljaisia ihmisiä. Yksi tämän saaren Ruhtinoista, eli niinkun sen maan kielellä kutsutaan Katsikistä, jonka nimi oli Guafanagari, kohtaisi Spanialaisia erinomaisella ystävyydellä ja hankki heille niin paljo

kultaa kun taifi. Häneltä saivat kuulta, että vihollisia toisinaan läheisistä saarista tuli heitä sotimaan ja weivät myötänsä wangeksi saadut, jotka he sitte murhasivat ja söivät. Kolumbus sano tahtowansa Guafanagarin maalle rakentaa pienen sotawarustuksen, johon hän jättäisi muutaman Spanialaisen maata suojelemaan. Tolla suostu siihen Guafanagari ja hänen wäki autto Spanialaisia rakennoksessa minä taifiwat. Kulta läyskensä waihtowat he mielellään helmiin ja lasikappaleihin, luulten saaneinsa kauhean kiwoiton. Täälläki sanottiin maan, jossa kulta kasolta löytyisi, olewan etelässä päin. Mutta Kolumbus ei ollut siinä tilassa että hän nyt olisi taitanut tehdä pitemmän löytömatkan, sillä yksi hänen laivoista oli särkynyt karille ja toisella oli laiwattaja karannut omaksi hyödyksensä etsimään oikeata kulta maata. Mutta ettei hän ennettäisi ennen Spaniaan wiedä sanoman, Kolumbusen löydeistä, kiiretsi hän itse Haytista, ja lähti siis taas purjehtimaan 24 päivä Tammiukuuta vuonna 1793. Hän otti mukaansa Indialaisen, mutta jätti linnaan yhdeksän neljättä miestä asukkaita warjelemaan vihollisilta.

Palatessa tapaisi hän jo kolmanna päivänä sen petturi laiwattajan, nimeltä Pintson, joka wiedäudella oli erkauntunut hänestä, ja wienyt hänen yhden laivan eri haaralle. Mutta hän ei matkallansa löytänyt mitään uutta maata, kuitenki oli hän hanffinut itselleen, kuka tiesi miten, warsin paljo kulta. Karttaaksensa tappelua ei Kolumbus

kuitenkaan uskaltanut nuhdella häntä herjasta pe-
tollisuudestaan, vaan oli uskowanaan mitä Pinte-
son wälitteiksensä toimitti. Hirmuinen myrsky uh-
kasi nyt meren sywyteen ikuiseksi muistamattomuus-
deksi upottaa tämän rohkean purjehtian ja hänen
löydöt. Sillä aikaa kun laiwan varustuswäki hen-
gen hädässä, vaan odottiwat sitä hetkeä, kun ne
kehnot laiwat wajoaiswat, oli Kolumbus ainoa
joka säilytti hofsawaisuutensa. Mutta kuitenkin pe-
lätien hukuttuansa firjoitti hän kiireesti tiedon löy-
döistänsä pergamentille, *) kääräisi sen koon ja
pisti tarkkaan tynnyriin, jonka hän wiskasi mereen.
Mutta Sumala salli Kolumbusselle itselleen ilon
wiedä Europaan sanoman uljaan ja kiitetävän
yrityksensä luonistumisesta. Taiwas selleni taas
ja laiwat saiwat hyvän purjetuulen, niin että 15
päivänä Helmikuuta jo näkiwät maan. Se oli yksi
niistä saarista jotka Spaniasta owat kaks sataa
peninkulmaa lännessä. Täällä odotti häntä yksi
tapaus, joka saatto hänen aawistamaan minä ka-
teen ja wäärhyden hän sai suurten löytöinsä kos-
toksi. Saaren Portugalilainen päämies tahto hal-
litukseltansa saadun käskyn jälkeen, ottaa häntä
wangiksi, mutta kuitenkin ei hänen aikomus luo-
nistunut ja Kolumbus purjehti pois. Maaliskuun
15 päivänä tuli hän wiimen samaan satamaan,
josta hän seitsemän kuukautta sitte oli lähtenyt roh-

*) Ennen, kun paperin tekeminen ei vielä ollut keksitty,
kirjoitettiin pergamentille, joka oli erilailla wuowattua
nahkaa.

kealle löytömatkallensa. Nyt tervehtettiin hän riemuhuudoilla samalta kansalta, joka niin erilaisilla tunteilla oli nähnyt hänen purjehtiwan oudolle merelle. Yhteinen ilo ilmottiikse nyt kelloin soittamisella. Kun Kolumbus wäkinensä meni firkkoon, hywäin fristittyin tarwoin, kiittämään Sumalata ankaraista löydöistänsä ja onnellisesta palaamisestansa kotimaahan, niin suurista waaroista, tunkeu hurmountunut kansa hänen ympärille ja olivat tallata hänen, sillä jokainen tahto nähdä tämän ihmellisen miehen ja puolestansa funnioittaa häntä. Täältä matkusti Kolumbus Kuninkaan ja Kuningattaren luokse, jotka nyt eivät olleet pääkaupungissaan, waan Barselonassa Spanian toisella äärellä. Hänen matkusteleminen maan kautta oli funniawaelluksen kaltainen ja Barselonaan sallittiin hänen waeltaa kuninkaallisella komeudella, jolla tilaisuudella ilo ja yhteinen osaottaminen nousi korkeimmalleen. Kolumbus anto nyt firjallisen kertomuksen löydöistänsä Kuninkaalle ja hänen puolisolle, jotka kuninkaallisessa puwussansa istuen waltiaistumella, kohtaisiwat häntä funnialla ja ylistyksellä niinkun hengen korkeimmasta säädystä. Nyt oli Kolumbus ylennetty semmoisen funnian ja loisteen korkeudelle, ettei olisi luullut fateenkaan enää ylettywän häneeseen.

Sanoma uuden maaosan löydöstä lenti tuhannesti suurennettu maafunnasta maafuntaan ja täytti warsinki oppineet ilolla ja ihmettelemisellä. Spaniassa herätti se kuitenki wilkkaiman osaottamisen.

Monta sataa miestä pyrki kohta toisella matkalla päästä hänen mukaansa kulta maahan, niin kutsuivat sen nykyjään löydetyn maan. Kuningas ja Kuningatar rakennuttivat nyt wiistoista laivaa; käsikkäitä ja wuoren ymmärtäviä meni myötä, ja jos ensimmäinen purjehteminen aloitettiin hiljaisesti ja älyämätä, niin aloitettiin toinen sen siaan miljonain ihmisten riemuhuudolla ja onnen suomisella.

Kolumbusen toinen purjehteminen.

Laiwasto lähti Kadix nimisestä kaupungista 25 päivä Syyskuuta vuonna 1493. Purjehtettua neljäkymmentä wuorokautta, tulivat yhteen saareen, jonka Kolumbus ensimmäisellä matkallansa oli löytänyt. Siellä ei nyt enää tavattu sama ihmiskans, jonka kanssa Kolumbus oli tuttu. Nykyiset asukkaat olivat edellä mainittuja ihmisen syöpiä, joita Kolumbus tapasi myös muissakin saarissa. Täältä purjehti laiwasto Haytin saareen, sillä hän mieli tavata wäkensä, jonka hän oli jättänyt warustukseen. Tultua sinne ei hän suureksi hämmästyksensä ja murheeksensa löytänyt wäkeänsä eikä jälkiäkään warustuksesta. Kohta Kolumbusen pois lähdettyä oli warustuswäki ylenkatsoen hänen wiisaita wäkroituksia suuttaneet ja soimanneet saaren asukkaita ahneudellansa ja kärkehdellään, wietelleet heidän waimoja ja tyttäriä ja wiimen keskenänsä riitauntuneet. Näin häiläen eivät ollenkaan ajatelleet omaa waaransa, waan menivät pienissä joukoissa ryöstämään asukkaita; wiimenpä meni-

wät Rnhtinanlki piiriin, mutta hän ei ollut niin pelko ja arka kun saaren muut asujamet. Spanialaisten tietämätä pistäy hän ferran wäkinensä warustukseen, häwitti sen ja murhaisi kaikki warustuswäen. Samalle paikalle perusti Kolumbus taas uusia asumuksia ja kutsu sen, Kuningattaren kunniaksi, Isabellaksi, josta sitte paiku ensimmäinen kaupunki uuteen maailmaan. Mutta sitte ei hänen rikkautta ja kunniata ahnaat seuraajansa ollenkaan ihastuneet, sillä he sanowat: „me ei tultu tänne maata wiljelemään, ja kufapa suostuisiwaan että näitä sydänmaita raitwatesa kaitwata kaikkia niitä etuja, jotka omasa walistuneessa maassa olisi tarjona.” Kulaiset toiwonsa eiwät heidän mielestä kyllä wäleen tahtoneet luonistua: tästä waan kiihty waino Kolumbusta wasten. Kewhymielisten Spanialaisten irstaisesta elämästä synty taudit jotka ilman kuumuudesta waan äityen, rasitti warustuswäkeä. Heikkous, toimettomuus ja tyytymättömyys paisuwat ehtimiseen.

Täältä lähti Kolumbus taas uudelle löytömatkalle, toivoen löytäwänsä kullan oikeata kotimaata. Hän löysiki uuden saaren, nimeltä Samaika, karsi montaa waiwaa, mutta ei kuitenkaan löytänyt mitä hän haki. Sairaana ja alamielisena palaisi hän Hispaniolaan, jossa kuitenki weljensä wähäisen taissi lohduuttaa häntä, waikka hänen huolensa sai uuden sytteen sinne jätettyin Spanialaisten wallattomasta elämästä. He oliwat niin ärsyttäneet kesyttömiä, että nämä wiimen kokiwat werisellä tappelulla voit-

taa vihollisiansa, ja lewittiwät sen ohessa kapinan hengen ylitse koko saaren. Kolumbus täyty siis sodan tavoin pakottaa heitä kuuliaisuuteen. Kahdella sadalla jalkamiehellä ja kahdella kymmenellä ratsastajalla, lähti hän nyt sotimaan vihollisia, joita oli monta tuhatta miestä. Mutta kiiväärin pauke ja koirajoukko, joka ärsytettiin repimään niitä alastomia kesyttömiä, karkoitti paheen suuret joukot näitä arvoja ihmis poloisia. Voitetut suostuttelivat nyt kullalla ja puumulilla voittajansa.

Kolumbus täyty taas purjehtia Spaniaan puhdistamaan itsensä niistä walitukfista, jotka hänen takaisin menneet tyytymättömät kumppanit oli saataneet hallituksen kuuluville. Kolme kuukautta kesti tämä purjehteminen, jolla ajalla Kolumbus wäkinsä sai tapella myrskyin ja aaltoin kanssa. Tul-
tuansa Kuninkaalliseen howiin kohdattiin häntä kuitenki paremmin kun hän odotti; mutta kansassa oli jo sammunut into näihin uusiin löytöihin, ja hallitus tuumaisi nyt toisia yrityksiä, niin että kaksi vuotta kulu, ennenkun Kolumbuselle rakennettiin uusi laiwasto. Kun ei ketään nyt tarjounut, eikä mielisuosioilakaan tahtonut seurata häntä löytömatkoille, ano hän hallitukselta saada rikossellisiä laiwansa warustuswäeksi, johon hän myös sai suostumuksen.

Kolmas purjehteminen.

Tämän matkan johdatti hän edellistä enemmän etelätä kohden ja olisi epäilemätä tullut Etelä

Amerikkaan (Brasiliaan), mutta päiväntasaajan *) kohdalla oli parhaillaan tuulentausta ja auringon helde päälliseksi ravistutti hänen wesiastiat, **) jonkatähden hän täytyi kääntää kulkunsa enemmän länteen päin. Likelä yhtä saarta, jonka hän kutsu Trinidadiksi (Kolminaisuuden saari), oli hänen laivan saaarassa joutua karrille ja kallioille. Hän hawaitti laivan saarella lailla wiedyksi yhdeltä meriwirrasta, joka oli aiwan wäkeä olemaan ainuastaan joku saaresta juoksewa joki. Hän luuli sen siis olewan jonkun mantereelta laskeuwan suuren wirran waukutus, ja niinpä se oli. Hän oli sillä kohdalla jossa Orinoko wirta Etelä Amerikan kautta laskeu mereen. Jos hän tästä paikasta olisi purjehtinut samaa suntaa ainoastaan neljänneksen päivää, niin hän olisi löytänyt Amerikan mannermaan. Mutta hänen sairaloisuus ja warustuswäen tyytymättömyys täydittiwät häntä tällä kertaa luopumaan löytömatkastansa, jonka tähden hän taas purjehti Hispaniolaan. Ne katterat sanomat, jotka hän täällä sai tultuansa maalle oliwat wäheältä tykkänään rasittaa häntä. Hänen weljensä oli tosin taidolla ja ymmärryksellä johdattanut asiat, mutta hänen poisollessa perustamassa uutta kaupunkia,

*) Päiväntasaaja on sillä paikalla maailmaa jossa aurinko paistaa suorasti alaspäin; tällä kohdalla on suurin kuumuus.

**) Wesi meressä on suolaista ja pahamakuista, jonkatähden se ei kelpaa juoda eikä keitoksi. Sentähden täytyivät purjehtijat suurilla waltamerillä wiedä myötänsä kauhean suuret wesitynnarit.

oli yksi Spanialainen wietellyt maamiehensä tyytymättömyksi Kolumbuksella ja hänen weljellä ja ylentänyt itsensä päämieheksi. Kuitenki sai Kolumbus funnollisuutensa ja wiisaan käyttöksensä kautta kapinan tukahduttamaan; mutta syylisiä ei hän kunninkaan uskaltanut rangaista. Hallitukselle lähetti hän toki tiedon tästä tapauksesta, waan se usko paremmin Kolumbuksen wihamiesten walituksia ja lähetti yhden howiwirkamiehen, nimeltä Bowadilla, tutkimaan Kolumbuksen rikoksia. Jos hän havaitseisi hänen syyliseksi, niin oli hänellä walta panna hänen wirattomaksi ja itse ruweta hänen wirkaan. Mutta Bowadilla, tultuansa Hispaniolaan, ei ollenkaan huolinut hallituksen käskyistä, waan waloitti itsellensä, ilman tutkintota ja tuomiota, pois olewan Kolumbuksen kartanon ja omaisuuden ynnä kunninkaalliset sotatarwarat ja julisti ja huudatti itsensä Kolumbuksen siaan maaherraksi. Sitte wasta kuulutettiin että Kolumbuksen käytös tulisi häneltä tutkittawaksi. Joka waan mieli sai nyt kanteillansa tulla oikeuden eteen. Siitä arwaa kuinka totinen se kertomus oli joka Kolumbuksesta, tällöisen tutkinnon jälkeen, lähetettiin hallitukselle.

Mutta ei tästäkään wastakäymisestä kadonnut Kolumbuksen nero ja toimi. Tyytyväisesti suostu hän tähän häpeälliseen wirkaansa ja omaisuutensa ryöstämiseen, waikka Bowadilla paiskasi hänen weljinessä kahleisiin ja eri laivoilla lähetti heidät Spaniaan. Kolumbus ei turhaan luottanut yhteen kansaan, joka ainiaan oli tehnyt itsensä kuuluksi

oikeutensa ja jaloutensa puolesta. Kun tulivat niin lifelle Spaniaa että rannasto näky, lähesty laiwattaja Kolumbusta ja tahto päästää hänen kahleet, mutta Kolumbus ei antanut, sillä hän tahto näyttää Spanialaisille, kuinka uuden maailman löytäjä kostettiin. Saatua tiedon kuinka herjasti Kolumbusta käsitettiin kiehui Spanialaisten syämmet suuttumuksesta ja Kuningatar saawuuntu sywimmästä surkoituksesta ja tyytymättömyydestä. Kuningas itse häpeisi suuresti ja käski heti päästää Kolumbuksen kahleista. Sitte lähetti hän hänelle kaksi tuhatta tukaattia,*) että hän säätynsä tarwoin taitaisi näyttäytä pääkaupungissa ja kuninkaallisessa hovissa. Tultua sinne ei hän astuesssa Kuninkaan ja Kuningataren eteen liikutukselta ja pihkuwilta kyyheleiltä isoon aikaan saanut puhutuksi; mutta hän pyyhkäisi kyyneleet filmistänsä ja selitti puheljailla ja liikuttawilla sanoilla uskollisuutensa ja wäärhyden jonka hän sentähden oli kärsinyt. Botwadilla pantiin wirasta ja Kolumbus sai jälleen ryöstetyn wiransa ja waltansa. Ahnas ja suotta pelkääwä Kuningas ei kuitenkaan uskaltanut antaa Kolumbuksen palata uuteen maailmaan. Syy tähän päätökseensä sano hän olewan Hispaniolan asukkain, Spanialaisten ja kesyttömäin tyytymättömyys; sentähden lähetti hän sinne ylhäisen Spanialaisen, nimeltä Dwando. Kolumbus ei ollenkaan

*) Tukaatti on yksi uskomaan kultaraha, joka meidän rahassa tekee niin kaksi ruplaa kuusikymmentä kopeikkaa hopeassa; muutamat paljo enemmänki.

huomannutkaan kuinka laimea Kuninkaan kiitollisuuttomuus oli. Hurskaassa sydämessään mietti hän waan sodankäyntiä Turkkilaisia vastaan että näiltä pakanoilta walloittaa sen pyhän maan, jossa Wapahaja oli elänyt ja waihuttanut ja lupaisi siihen yritykseen kaiken sen rikkauden, jonka hän löydöistensä niin runsaasti luuli tulewan osallensa.

Kolumbusen neljäs ja viimeinen purjehteminen.

Taas sytty Kolumbusessa into löytömatkoihin. Hän meni siis vielä kerran howiin' ja haasto Portugalilaisten hyödyllisistä löydöistä Itä Indiasa ja kehotti hallitusta toiwolla lyhemmällä tiellä, lännen kautta, päästä vielä löytämättömään osaan Itä Indiaan. Kuningas kuunteli pyhällä kowalla Kolumbusen mietintää, ja päätti vielä kerran sen ajan kuuluisimman merimiehen kautta saada kaiken mahdollisen hyödyn. Kolumbus sai neljä kehnoa laiwaa, joilla hän purjehti Spaniasta Doufokuussa vuonna 1502. Yksi näistä laivoista oli niin hitainen purjehtimaan, että Kolumbus toiwossa saada waihtaa parimman purjehti Hispaniolaan. Mutta Dwando, joka täällä oli Kolumbusen siollinen, ei laskenut maan löytäjää satamaankaan, jonkatähden hän täyty purjehtia pois. Nyt etsi hän manteretta ja purjehti sen rannastoa monta päivää. Muutamassa paikassa nousi hän maalle ja näki yleensä ihanat ja hedelmälliset tienuat, joissa löyty kultaa runsaasti. Hän päätti siis perustaa tänne asumuk-

sia, mutta kun asujamet olivat sodallisia, täytyi hän luopua siitä aikomuksesta.

Tällä matkalla kohtasi häntä monta vastoinkäymistä: rairoot ja hirmuiset myrskyt waitaiksi purjehtewia joka päivä; heidän huonoista laivoista oli kaks jo hukkunut, ja kerran paiskasi aallot ja myrsky ne kaks jääneet semmoisella voimalla vastatusten, että särkyivät melkeen keltvottomiksi. Kuitenki pääsivät wiimen monen waitwan ja waaran jälkeen Kesäkuussa vuonna 1503 Jamaikan saareen, jossa ne nyt peräti särkyneet laivat vedettiin maalle. Täällä odottivat waan wihelijäisyyttä ja onnettomuutta, jos eivät jollaki erinomaisella lailla taitaisi pelastautua. Kaksi uskaliaasta miestä warustuswäestä lähti kumpikin kowerretussa puun tywessä menemään Hispaniolaan, johonka täältä oli neljäkymmentä meripeninkulmaa. Kymmenen päivää söutiwat rajuawalla waltamerellä kelloissa weneissä ja juomawesi rupeisi jo loppumaan, kun kuitenkin onnellisesti tulivat mainittuun saareen. Mutta Kolumbus luuli heidän hukkuneen, sillä melkeen yksi wuosi kulu, jolla ajalla hän ei kuullut heistä mitään. Tämä oli onnettomin aika hänen elämässä. Hänen korkeaa ikänsä, kahdeksan seitsemättäkymmentä vuotta,¹ ja ne alinomaiset vastoinkäymiset ja lafaamattomat murheet oli wähitellen murtanut hänen woimansa; nyt sairasti hän luuwaloo niin kovaasti, että hän melkeen aina täytyi pysyä wuoteella. Päälliseksi ei hän enää saanut alamaisiansa tottelemaan. Ylenkatsoen hänen waaroituksia ettei

ärsyttää kesyttömiä, liittountu yksi joukko Spanialaisia ja jätti hänen tykkäänsä. He kokiivat sitte purjehtia saaresta, mutta kun tämä yritys ei luonnistunut kiersivät he ympäri maata, tehden kaikenlaista julmuutta ja väkivaltaa asukkaille. Sentaähden herkeisi asujamet tuomasta elatuksen aineita Kolumbukselle ja hänen wäelle. Niinastansa Kolumbuksen äly ja huomaavaisuus taifi nyt enää pelastaa hänen itsensä ja uskollisen wäensä nälän hirveästä kuolemasta. Päiwää ennen yhden kuun pimenemisen, josta hän lukemisella oli saanut tiedon, ennusti hän asujamille Jumalansa suuttumuksen, joka ilmoittaisi itsensä kuun pimenemisellä. Rauhistukseksensa saivat määrätyllä ajalla nähdä kuun loistawan kehän wähitellen tummehtuwan ja wiimen warsin pimenevän. Nyt näyntyneet pyysivät hartaasti Kolumbusta rukoukseen Jumalataansa taas kirkastamaan kuun ja lupaisivat palkkioksi tuoda hänelle niin paljo ruoanaineita, kun hän tahtoisi.

Ne karanneet Spanialaiset häilivät saareissa semmoisella wallattomuudella ja julmuudella, että Kolumbuksen weli wiimen aseilla täytyi pakottaa heitä kuuliaisuuteen. Ne laks uskolliset ja uljaat Kolumbuksen seurustajat, jotka olivat uskaltaneet soutaa Hispaniolaan, olivat kuitenkin wiimen monen rukouksen perästä saaneet Dwandon huonoimman laivan. Sillä tulivat nyt parhaimpi juur pelastamaan Kolumbusta. Hiwellytyneenä sairaudesta ja pahasta mielestä purjehti hän tällä laivalla Hispaniolaan, josta hän ensimmäisellä tilaisuudella palasi Spaniaan vuonna 1504. Tämä kowalta onnelta jo kyllä rasitettu mies kohdattiin täällä uudella wahingolla, nimittäin Kuningatar Isabellan kuoleamalla. Kuningatar oli aina kunnioittanut häntä ja oli nyt hänen wiimenen toivottu turwansa.

Hän meni Kuninkaan tykö uufilla edeskuwauksilla ja anomuksilla ja tyydytettiin silloin tällön hywillä lupauksilla, joista ikään ei tullut mitään. Odottaissa nukkui wiimen fuoleman uneen tämä mainio mies 26 päivä Toukokuussa vuonna 1506 Balabolid nimisessä kaupungissa, jonka kautta se petollinen Kuningas irtauntu annetuista lupauksistaan. Hänen ruuvis wiettiin sitte Länsi Indiaan saareen Pyhä Domingo ja sieltä taas vuonna 1795 Havanaan, kaupunki Kuban saarella.

Kolumbusen poika, Diego, ymitettiin sitte maa-herraksi Länsi Indiaan, mutta ei kuitenkaan omasta eikä isänsä ansiosta, vaan ainoastaan sentähden että hän naimisensa kautta joutu heimolaisuuteen yhden ylhäisen Spanialaisen, sen siihen aikaan kaiffiwaltiaan Herttua Alban kanssa.

Sitäkään kunniaa ei suotu Kolumbuselle, että hänen löytämä maaosa olisi saanut nimensä hänestä, vaan yhdelle aikuiselleen, nimeltä Amerigo Vesputi. Tämä Italiainen oli saanut luwan Spanialaisen, Djedan, kanssa tehdä löytömatkan Länsi Indiaan. Tultua sinne lähetti Amerigo hallitukselle kertomuksen matkastansa, jossa hän niin wicikkaasti sowitti sanansa, että koko kunnia tuli hänelle itsellensä, ikäänkun olisi hän ollut ensimmäinen joka astui uuden maailman mantereelle. Mutta yhtä kaiffi tuli nimi Amerika wasta nykyisempinä aikoina tawaksi. Tämä maaosa kutsuttiin kauwan ainoasti **Uudeksi maailmaksi**.

Wiimeksi tahdomme mainita yhden opettavaisen tapauksen tämän kuuluisan miehen erityisestä elämästä. Hän oli nykyjään tullut kotiin ensimmäiseltä löytömatkaltansa, ja hänen suuri löytö ynnä se komea vastaanottaminen, jolla hän kohdattiin sekä kuninkaallisessa howissa että kansalta, oli he-

rättännyt monta kadehtiata. Yhdellä suurella atrialla, johonka Kolumbus oli kutsuttu, kuiski muutamia näistä kadehtioista, kuinka helppo sen uuden maaosan löytäminen oli, jonka kuiskeen Kolumbuski sattu kuulemaan. „Teidän luulonne minun löydöstäni on samanlainen kun tästä munasta,“ sano Kolumbus, samassa ottaen munan lifellä olevasta astiasta. „Kuka teistä,“ kysy hän, „taitaa asettaa yhden munan, niin että se itseksensä pysyy pujealla päällä seisallaan?“ Tuo ei luultu olevan mikään vaikea asia; jokin otti siis munan ja koki asettaa sitä seisomaan mainitulla lailla. Hetkensä turhasti koetettua, sanottiin nyt joka haaralta: „se on warsin mahdotoim!“ „Niinpä myöski sanottiin kun minä lähdin ensimmäiselle löytömatkalleni,“ lausu Kolumbus; mutta minä olen näyttänyt että taisin löytää uuden maaosan, niinkun nytkin tahdon näyttää kuinka muna saadaan päällänsä seisomaan.“ Samassa löi hän hiljaa munan pään pöytää vasten. Pää litistyi ja muna pysyi seisallaan. Kadehtiat häpeisivät ja vaihenivat.

Nyt on kade sammunut ja Kolumbusen suuruus elää tummehtumattomassa kirkkaudessa.

Kaikkien Kirja-Kauppiasten tykönä Suomessa myydään seuraavia kirjoja:

Annikka taikka Suomennoksia Ulkomaalaisten kauniista
Kirjallisuudesta. Vuonna 1846. I. Kappeli 20 f. h.
Uinoa Die Jankkaikkiseen Elämään Kristillisessä Saar-
nassa. Toisena Helluntai-Päivänä 1846, osotettu
P. E. Selligreniltä. Ruotsista suomennettu. 8 f.
Autuuden Oppi Luonnollisessa järjestyksessään, nuo-
rille ja yksinkertaisille lyhykäisimmästi selitetty Erik
Pontoppidanilta. Ruotsista suomennettu. 2 kop.
Uapis-kirjoituksen Oppi Suomalaisille. = = 6 kop.
Urpakirja eli Dnnepyörä, huvitukseksi kansalle 18 kop.
Jesús, ihmisen sydäntä kolkuttawa. Johannes Goss-
nerilta. Suomennettu Jaakko Jaakonpoika. 12 f.
Kertomus kuinka Heikki Tamminen oppi Jumalata-
tuntemaan ja rakastamaan. Hyödyksi yhteiselle kan-
salle. Mukailema D. E. = = = = = 8 kop.
Kristopher Kolumbuksen elämän vaiheet. Eli His-
toria hänen purjennosta ja Amerikan löytäminen.
D. E. = = = = = = = = = = = 5 kop.
Lukemisia Suomen kansan hyödyksi, Sawo-Karjalais-
ten Oppiwaisten toimittamia. I. = = 15 kop.
Lyhykäinen Oppi Kirjaimista ja niiden Taruihin ja
Sanoihin asettamisesta. Annettu G**kiltä. 3 kop.
Naapurit Merensaaristossa. Tarina kansalle luetta-
waksi kirjoitettu. Ruotsista suomennettu. 6 kop.
Neuvoja kaikille säädyille rikkaaksi ja onnelliseksi pääs-
täksensä. Benjami Franklinin mukaan. Suomen-
tanut Jaakko Jaakonpoika = = = = = 6 kop.
Osoitus kuinka Kettuja ja Susia Raudoilla pyyde-
tään. Suomentama, Otto Tarwaselta. 10 kop.
Runoelmia Joh. Ludw. Runebergiltä. Suomentanut
A. Oksanen. = = = = = = = = = = 20 kop.
Wankiwartia Philippiä. Tekokirja 16: 23—36. J.
M. Franzenilta. (Ruotsin kielestä suomennettu. 5 f.
Wiina-myrkystä Surullinen Tarina. Waroitukseksi
ja neuvoiksi Rikkaalle ja Köyhälle, Wanhalle ja
Nuorelle. = = = = = = = = = = 20 kop.

Kuin isompi joukko edellämainituista kirjoja kerral-
laan ostetaan allekirjoitetulta, joka asuu Porwoon
Kaupungissa, niin myydään ni. ä paljoa huokeam-
masta hinnasta, kun muuten yskittäin.

A. R. Ohmanni.